

Ontginnings van Paul Vlemminx verscheen in 1935
bij uitgeverij Het Venster, Asten

ONTGINNINGEN

VERZEN

VAN

PAUL VLEMMINX

HET VENSTER UITGEVERS – ASTEN N.-Br.
1935

I.

ONTGINNINGEN

I

Wie zich gewonnen geeft, wordt overwonnen.
Want nauwliks ben ik in uw sfeer geweest,
of al mijn stromend bloed is al geronnen
en heel verlamd is mijn pijlsnelle geest.

En waren wij eens niet bezonnen
en was het leven niet een feest?
Maar al de heide is ontgonnen
en 'k heb een wond die niet geneest.

O, laat de stromen sproeien,
en laat de dorens groeien,
opdat wij hebben tans houvast en tegenstand.

Hier horen donkre verwen,
want de uitheemse terwe
wast niet in dit mulle en waterloze zand.

ONTGINNINGEN

II

Al ons ontginnen is vergeefs geweest,
want onze oogst is dor en zonder bate.
Wij zijn bedrogen bovenmate
en mager is ons beste beest.

Wie sprak daar van vooruitgang? Komt en leest,
hoe kwade geesten al ons hebben vraten.
Waar zijn de zorgen van de Staten?
Zij zijn nooit achteraf geweest.

Geeft mij weerom mijn schralen grond
en kleine weiden en de eenzaamheid,
daar wij geen winst, maar leeftocht willen.

Wij blijven liever arm-gezond,
dan dat wij barsten van hoveerdigheid
en onzen armen buurman villen.

DE OUDE ZEDEN

„Gij, die den bodem kent en alle waterlopen,
Sta stil en luister naar mijn woord :
Er is verderf in dit zachtglooiend land geslopen ;
de rijkdom heeft den mens bekoord.

Kunstmatig wil men hier de wildernis afstropen,
Zodat veldvruchten geeft elk oord.
Men wil den heer zijn van veel schuren, bergen, hopen,
terwijl men geen vermaning hoort”.

Ik antwoord op uw kreet en zal de waarheid spreken :
Een jaar of tien, en hier zoals in andre streken
zal wederom den eenvoud zijn.

Gij zult het zien : spoedig zal iedereen weerkeren
tot d'oude zeden en den vreemden import weren,
en men zal zijn, zo gij woudt zijn.

INKEER

Ik heb u weer geproefd, God mijner zaligheid.
Gij leeft in mij, omdat ik ben gestorven
en weer verzezen ben ter eeuwigheid.

Nu leeft de boom, die ganslik was bedorven ;
nu vloeit de bron van louter helderheid ;
nu groeit opnieuw de honing in de korven.

Want gij zijt in mij als een voedzaam vuur,
dat al het schadelike zal verteren,
en dat mijn binnenhonger zal vermeren
naar der Heilgen verzadiging zonder duur.

En ik ben in u : niets kan mij nu deren,
want in u ben 'k als in een korenschuur :
beschermd, al is het weer windrig en zuur ;
gevoed zonder uw overvloed te teren.

VIER SONNETJES

I.

Wat kunt gij, wrede, mij voort geven
dan spot en bitterheid ?

Waar is mijn zekerheid gebleven ?

Ik ben mijn vreugde kwijt.

Laat mij voort in den blinde streven
naar waar gij heilig zijt.

Want sterven is dit lamme leven
ver van de Triniteit.

Gij spot ; maar ik zal niet meer spotten,
want gij staat hoger dan ik zotte
vereerder van de maan.

'k Zal in de zon te kijk mij zetten
en zal niet op de striemen letten :
gij kunt dus rustig slaan.

II.

Het kippig kapelaantje
is kwaad, omdat men danst ;
is woedend als een haantje,
daar 't hele stadje sjanst.

Komt, schaatsen wij een baantje
als mannen op zijn manst.
Komt, vrouwlie, naar het Zwaantje,
want drinken duurt het langst.

De uren zijn vervlogen ;
niet de herinnering
waardoor ik altijd zing.

Wij waren opgetogen ;
nu zijn wij opgetuigd
met iets, dat binnen juicht.

III.

Gij bindt mij aan mijn volk
en zijt de speelse tolk
van al zijn vroom verblijden
en zijn stilzwijgend lijden.

Zij grijpen naar hun dolk
in een jenevervolk.
't Is meestal om de meiden,
die schreuwend staan bezijden.

Wanneer het zondag is,
dan gaan zij in den hof,
te buurt, ter kermis, — of

voordat het maandag is,
„ergens” op af . . . . En 't lof
blijkt langer als de mis.

IV.

Weet zij wel, wie de minnaar was
die haar een kiendje heeft geschonken ?
Was het degeen, die zijn vol glas
tegen heur glaasken had geklonken ?

Was hij het met zijn rode das,
wiens schele ogen duister blonken ?
Of hij die kleumrig in zijn jas
een smeugig pijpke zat te ronken ?

Weet zij het wel ? Weet zij het niet ?
Wie kent er dan het wilde lied
van 't mossen bed in d'eikenbossen ?

De nonnekes verpleegden haar.
Haar kind ligt op de witte baar
Haar dronken vrienden zijn aan 't hossen.

BALLESVOORT

Een nieuwe boerderij, een nieuwe boer ;
maar oude akkers, die verwilderd zijn.
En langs den stroom beemden, die laag en zoer
te nat zijn om te hooien.

Het schaarhout is sinds jaren niet gekapt.
De wallen zijn vervallen. En venijn
woekert alom. De leerzen ongelapt,
nu het begint te dooien.

O woest verval, waar nu een huisgezin
uit Gelderland als in 't Belofteland
zijn intrek heeft genomen.

De hoge akker blijft zonder gewin.
De vruchtbaarheid zakt weerom af tot zand.
Er zweven oude dromen.

DE VERRE UITHOEK

Geen die ons weet te wonen
van die het dorp regeren.
Zij krijgen hoge lonen
en laten ons kreperen.

Wij zullen hen niet honen,
al moeten wij ontberen.
Want God deelt uit de tronen
en stoelen van misere.

Pastoor of Kapelaan
komt nooit in dezen hoek ;
maar als zij schooien gaan,
dan krijgen wij bezoek :

dan steunen wij verblijd
óns Universiteit.

II.

VANDAAG IS VENUS ONN NABIJ

Vandaag is Venus ons nabij
en zij ging op boven de Kempse hei.
Met een razend gemoed
reed ik haar sterreken snel tegemoet.

Een veldkruis kwam 'k voorbij,
dat staat aan 't einde van de Kempse hei.
Komt nu mijn lief met spoed ?
Ik wacht, gelijk een echte minnaar doet.

Niemand verschijnt er aan mijn zij
en ik vlucht naar de Kempse hei.

O Kruis, o Venus, o abuis :
zij wachtte bij 't verkeerde kruis.

Maar ik vond orchideeën bij
de Beerze op de Kempse hei.

TROTS

De bossen aan den horizon zijn blauw.
Wat zit het leven toch goed in malkander.
Te laat (zegt men) komt brandschâ en berouw,
maar ik voel mij te veld als Alexander.

Mijn rijksg gebied groeit aan met gouw na gouw,
terwijl ik door geen zeverpraat verander.
Te denken, dat ik eenzaam in de kou
eens liggen zal . . . . Maar dit maakt mij geen ander.

Ik heers en ik gebied als een vrij man,
alsof de dood niet plotsling komen kan.

Ik heers, en ik ben needrig onderworpen
aan een goddin in 't kleinste mijner dorpen.

Het leven is een feest ; geeft mij de kan,
dat ik, voor eens en al, den dood opslorpe.

ONDERSCHEIDING

Het leven is een bruiloft ; in den wijn
verdrinken allen, die luidruchtig zijn
en die zich niet verheffen boven 't leven
noch onderkennen 't wezen uit den schijn.

Maar zijn wij allen niet nichten en neven,
ook zij, die uit de wereld zich begeven ?
Mejuffer, is uw binnenst hart nog rein ?
Mijnheer, wat is uw boordje fijn gesteven !

Nu luidt de klokken van de kathedraal,
want ik zal u voorlezen op 't doxaal,
wie er gered is, wie er gaat verloren.

Maar alle burgers willen het niet horen.
Hoeren en tollenaars, spitst nu uw oren :
gij zijt passend gekleed voor 't avondmaal.

KALYPSO

Ik wachtte niet vergeefs, want er verscheen
iemand. En woorden bloeiden in mijn mond
en bengelden als klokjes in het rond,
terwijl vandáár muziek klonk zeer sereen.

Deze verschijning, die plots voor mij stond,
had sidderende klanken om haar heen.
De stemmen sloten een spontaan verbond
waarin opklonk gelach na het geweest.

„Waarom staat gij te klinken, als ik zing,
want het klinkt samen al te zonderling ?”
Gij bleef maar klinken ; ik zong wat ik kon.

Maar plots kraakte het ijs. Een siddering
een allerlaatste was 't, wat ik opving.
De zon zonk. Rood was heel de horizon.

VERDER

Het landschap met de bomen,
de bomen met het land,
daar kan ik niet uit komen,
zonder dat ik verbrand.

De zon is niet te tomen ;
ik lig geknield in 't zand.
De wind vernielt de dromen ;
'k sta aan den waterkant.

De psyche van het water
verrimpelt met geklater :
ik ben gevierendeeld.

De stroom gaat naar den molen,
die met mijn flarden speelt.
— Nog moet ik verder dolen.

VLUCHT

**Gevuld met weeldigheid, maar leeg van vrede ;
schaterend van plezier, maar zonder lach ;
een onverwrikbre steen met snellen geest :**

**de mens ontkomt aan toekomst noch verleden,
al maakt hij dag tot nacht en nacht tot dag.
Hij grijnst in dagdroom, treurt op 't nachtlik feest.**

**O donker nachtgenot, wanneer geen sterren
of maan, maar wolken varen langs de lucht,
te rijden door een duistre dreef, o verre
zwerftochten, voor geen donkre macht beducht !**

**Wie zal den doorgang op een bospad sperren ?
Hoe spoorloos is in 't heideland de vlucht.
Misschien ontkomen wij bij Luciferre,
de uchtendsterre, vèr van elk gehucht !**

AFVAART

Wat valt mij nu te doen dan af te wachten,
dan stil te wachten op een goeden wind?
Wie weet den weg als ik, die hem niet vind
in deze donkre nachten . . . .

En is een stilte en een leegte, kind,
nu ik uw tranen zie en hoor uw klachten
als van een die verloren heeft haar krachten,
van een die niets meer bindt.

Maar hoofd omhoog! Geloof als ik in 't leven,
want door den omweg van veel donkre dreven
kwam ik in 't paradijs.

Wie weet, welk een geluk gij eens zult krijgen,
als gij maar moedig zijt en steeds wilt zwijgen
van uw gedroomde reis.

AFKEER

'k Ben kalm, alsof er niets gebeuren zal,
alsof 'k reeds alle hoop heb opgegeven.
Ik scharrel rond, alsof ik doof en blind
een oude man ben, die niet lang zal leven.

Men zegt : „niets is te doen in zijn geval ;
„gesloten zijn voor hem tans alle deuren”.
Maar nooit heb ik het leven zo bemind,
want onverwachte dingen gaan gebeuren.

Want ik weet : alle deuren zijn niet dicht ;
ik leef een leven op mijn eigen wegen ;
ik heb mijn eigen huis gebouwd ; wellicht

komt men zo'n labyrinth maar zelden tegen.
Want alle klemmen zijn voor mij gezwicht ;
'k heb alle hindernissen overstegen.

NAJAAR

Onze zintuigen zijn vernieuwd vandaag,
nu wij den appel missen onzer ogen.
Wij zien de sterren door de dorenhag,
nu wij verblind, hun trillen horen mogen.

Wij proeven heviger 't geuren van een vraag,
die in ons binnenste ontbloeit, als bogen
de sterren al hun bloesem naar omlaag ;
de vraag, dat ons een leis bekoren moge.

Welnu, ik sluit mijn raam en keer mij in,
en keer mij uit in duizend wondre dromen,
want loze daden gaven geen gewin.

Nu mij eenmaal een hulpe is ontnomen,
wil ik beginnen met een nieuw begin,
naar 't voorbeeld van de wijze winterbomen.

TUSSEN OS EN EZEL

Ik stijg ten hemel door de wolken heen,
waar Engelen en Heilgen zingen,
tot Hem, die is drie-een.

Ik kan nu dartelen, ik kan nu springen ;
ik kan in mijn geluk 't geweest
niet langer meer bedwingen.

Want hier is zaligheid, die ik niet vind
in 't al te diepe dal der aarde.
Och, waren wij als 't Kind,
dat de Maagd baarde.

We waren dan elkaar steeds goedgezind,
terwijl het misverstand bedaarde ;
want wie in God bemint,
is een verklaarde.

III.

APRIL DOET WAT HIJ WIL

'k Zit langs de Rozep in April
en schouw in zwarte kolken.
Ik kan dees eenzaamheid, zo 'k wil,
met schoonheden bevolken.

Maar deze maand heeft weer een gril :
er drijven donk're wolken.
Een vrees'lik onheil is op til,
dat ik nu zal vertolken.

Er breken hoge vlammen uit
de scheuren van de aarde ;
er steken rode kammen uit
de donk're hemelgaarde ;

en beken slaan de dammen uit,
en ik ben, die dit baarde . . . .

VERANDERING

I.

De eikebossen staan vol anemonen.
Er ligt een rood-en-wit tapijt gespreid
in deze hallen, nu er duizend schone
windbloemen zijn ontloken wijd en zijd.

Boven mijn hoofd ruisen de eikekronen
door forse stammen in de lucht geleid,
geheid in vetten leemgrond, waarin wonen
geheime krachten door den tijd gewijd.

Onder de eiken groeien hazelaren ;
tussen de hazelaren bloeien scharen
windbloemen als een roze lentekleed.

Ik sta verloren in dees weidse zalen,
waar ieder zonder twijfel moet verdwalen,
als hij niet een geheimen uitgang weet.

II.

Dit zijn de wonderbare tijden,
dat ik mij op den kern bezin
van 't leven, dat wij beiden leiden,
waarvan het eind is als 't begin.

Een goed bezit is te benijden.
Nu weet ik, dat ik u bemin,
nu minnen is een teder lijden
om d' afscheidsgedachte daarin.

Gij zult niet zonder mij vertrekken,
want ik blijf zonder u niet meer.

Ik kan u in mijn dromen wekken,
want gij gedenkt mij al te zeer.

Wij kwamen van een ander bekken ;
wij eindgen in een eender meer.

III.

Een wonder is de voorjaartijd,
omdat er iets in ons moet sterven,
nu allerwegen duizendwerven
ontpluikingen worden verbeid.

Maar deze dood is geen bederven :
ten leven worden wij gewijd.
De kernen worden nu verspreid,
die toch eens naar elkander zwerven.

O wonderbaar heilge geboort :
wij splitsen ons tot nieuwe levens
en blijven ieder dubbel tevens.

En wij verbeetren onze soort,
zodat wij heiliger verrijzen,
schoon als de goeden en de wijzen.

IV.

Dit klein geschenk betekent veel ;
het is door u bezield,
zodat ik nu uw goedheid deel.

Zoveel wordt er door haat vernield.
Denk niet, dat 'k met u speel,
want zie ik ben voor u geknield.

In dit prieel tussen het woud,
waar menig mens een wolf ;
in dit prieel van cederhout
beveiligd voor de golf

van giftge pijlen, waarmee stout
de mens den mens bedolf,
zal zijn, wat gij mij toevertrouwt :
de wondere morkolf.

ASKESIS OF OEFENING

I.

Hoe goed geborgen, veilig saamgehouden,
welig gegroeid en aan malkaar gelest,
zijn onze groene levens op hun best
als tweelingsbomen in de beukenwouden.

Steeds ongescheiden, hoe ook woeden zouden
de voorjaarsstormen uit het wilde west ;
wij zijn door oerkracht in den grond gevest
met toppen speels, met stammen sterk als ouden.

De voorjaarswind doet onze blaren zingen.
Ons takken zwiepen met lenige zwingen.
Ons wortels zuigen sap afgrondlik-diep.

Wie dacht dat een van bei des winters sliep ?
Wij overpeinzen dan geheime dingen :
hoe ene kracht een dubbel rijzen schiep.

II.

Zal een van ons den diepen zin bevinden,
waarom wij werden aan elkaar gehecht ?
Waarom eenzamen steeds worden geslecht
en ons de banden van de min verbinden ?

Eén is slechts goed en er bestaat één recht.
Weet gij, hoe wij in het begin beminden
en ons niet over een gewin bezinden ?
Het voordeel kwam in onzen schoot terecht.

Laten wij zinneloos nu verder leven,
of alles van een leien dakje gaat,
of wij van buiten kennen alle maat.

Laten wij naar het verborgene streven,
want het onzichtbare is alleen in staat
ons zieke ogen voldoening te geven.

III.

Met blinde ogen zien wij wat niemand ziet ;
met dove oren bekoort ons 't Hogelied.
En zonder stemmen verkondgen onze monden,
wat onze handen nimmer betasten konden.

Met lamme benen bedreven wij de zonde
van hunkeringen des harten onomwonden.
Wij vliegen zonder twee vleugels in 't verschiet
en waar wij schuilen, bemerkt men immer niet.

De tijd staat stil, als wij sneller dan de uren
voorbij de eindpaal des levens avonturen ;
en wij zijn stil bij de wondren van 't heelal.

Wij warmen ons aan der sterren oude vuren,
maar wij zijn eeuwig, want wij zullen duren,
als alles brandt met den laatsten wereldval.

IV.

Wij vrezen niet te vallen, want wij staan
bevestigd met onzichtbre ordeningen,
ook niet als de demonen ons bespringen,
die Englen op ons neen zullen verslaan.

De aarde is een springplank naar de maan ;
daar horen wij het lied der sferen zingen.
De zon komt met haar licht ons tot zich dwingen,
maar ook het zonnevuur zal eens vergaan.

Waar zullen wij op 't wereldeind belanden ?
Er is een wroegend vuur, dat maakt te schande ;
er is een goddlik vuur dat zalig maakt.

Bevelen wij ons in Gods milde handen,
opdat als eens de wereldhartslag staakt,
ons hart een vlam zij, die voor hem slechts blaakt.

SEIZOENEN

O wisslende seizoenen van het jaar,
die altijd eender altijd anders keert :
gij hebt mij bonte regelmaat geleerd
en groei en bloei, herlevend wonderbaar.

O lente, die de knoppen openscheurt ;
o zomer met uw al te weeldrig haar ;
o herfst, die stooft uw duizend vruchten gaar ;
o winter, die stil-donker in mij neurt !

O wisslende seizoenen van het hart,
hoe raakt gij nimmer in elkaar verward,
wanneer gij wentelt wild en roekeloos ?

O schone regelmaat, die nooit verstart :
lente die smacht, zomer met uw gebloos,
herfst die bemint, en winter die verhardt !

INHOUD

I

Ontginningen 1	pag. 7
Ontginningen 2	„ 8
De oude zeden	„ 9
Inkeer	„ 10
Vier Sonnetjes	„ 11—14
Ballesvoort	„ 15
De verre uithoek	„ 16

II

Vandaag is Venus ons nabij	„ 19
Trots	„ 20
Onderscheiding	„ 21
Kalypso	„ 22
Verder	„ 23
Vlucht	„ 24
Afvaart	„ 25
Afkeer	„ 26
Najaar	„ 27
Tussen os en ezel	„ 28

III

April doet wat hij wil	„ 31
Verandering	„ 32—35
Askesis of oefening	„ 36—39
Seizoenen	„ 40

KOLOFOON

De in Ontginningen opgenomen verzen werden
gedicht in het jaar 1932.

**VAN DENZELFDEN SCHRIJVER BIJ
DENZELFDEN UITGEVER**

Reeds verschenen:

Den Hof der Jonkheid, verzen, 1931

Speciosa deserti, verzen, 1933

Nog te verschijnen:

Land der Zuidwandelaars

(eerder aangekondigd als: Het donkere Zuiden)

